

Predmet: PEDAGOŠKA PSIHOLOGIJA

Letnik: 2., 3.

1. VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI

Študentka/študent:

- razširi in sintetizira pedagoška in psihološka spoznanja tako, da razume psihološko bistvo vzgojno-izobraževalnega dela (pri pouku in drugih aktivnostih) in se usposobi za uporabo tega znanja v pedagoški praksi;
- spozna in razume psihološke zakonitosti procesa učenja, še posebej v odnosu poučevanje-učenje in zna v skladu s temi zakonitostmi ter v kombinaciji s spoznanji razvojne psihologije organizirati take učne situacije in tako razredno interakcijo, ki zagotavlja učenje v pogojih aktivne vključenosti čim večjega števila učencev;
- analitično spozna in razume interakcijsko delovanje vseh dejavnikov, ki vplivajo na uspešnost učenja, spozna in razume odločilno vlogo psiholoških - kognitivnih in nekognitivnih - dejavnikov (različnih inteligentnosti /vključno čustvene inteligentnosti/, kognitivnega stila, motivacije, učnih navad in metakognitivnih strategij);
- pozna in se zaveda psiholoških dimenzij in problemov v postopkih preverjanja in ocenjevanja znanja, se zaveda potrebe po opaznejši vlogi diagnostičnega in formativnega preverjanja znanja; spozna temeljne značilnosti in načela opisnega ocenjevanja in zna to znanje uporabiti pri posameznih predmetih (področjih) poučevanja na razredni stopnji.

2. VSEBINA

Podrobna razčlenitev vsebin:

- Vloga in cilji pedagoške psihologije v izobraževanju razrednih učiteljev. Povezave in razlike z drugimi psihološkimi in pedagoškimi disciplinami. Psihološke metode in tehnike, ki jih lahko uporablja tudi učitelj pri svojem delu.
- Učenje, različna pojmovanja, razlike med tradicionalnim (behaviorističnim) in sodobnejšimi pojmovanji (dinamično, humanistično, kognitivno, konstruktivistično) procesa učenja.

Razmerje med procesom poučevanja in učenja. Klasifikacije oblik učenja, psihomotorično, simbolno in socialno učenje, hierarhičnost oblik šolskega učenja. Enostavne, nižje oblike učenja (učenje s pogojevanjem, učenje s poskusi in napakami, učenje s posnemanjem, modelno učenje, verižno-asociativno učenje); višje oblike učenja (učenje kot pridobivanje pojmov, pravil in zakonitosti, učenje kot reševanje problemov, ustvarjalno učenje); zakonitosti in značilnosti posameznih oblik ter iz njih izhajajoča izhodišča za poučevanje.

- Spomin in struktura spomina, pomnjenje in pozabljanje, dejavniki, ki pozitivno ali negativno vplivajo na zapomnitev naučenega; učenje za transfer.
- Dejavniki uspešnega učenja, klasifikacija, interakcijsko delovanje.

- Sposobnosti, razvoj in vrste sposobnosti, factorsko pojmovanje inteligentnosti, koncept mnogoterih inteligentnosti (Gardner), učna uspešnost in izkoriščanje intelektualnih zmožnosti, razlike v sposobnostih in prilagajanje pouka tem razlikam.
- Emocionalna inteligentnost (Goleman), področja, možnosti vplivanja na emocionalno "pismenost".
- Kognitivni stili, stili spoznavanja, učenja in mišljenja, prepoznavanje različnih stilov, pomen in delovanje v procesu učenja, naloge učiteljev v povezavi z različnimi kognitivnimi stili.
- Učne navade, sestavine, posebnosti učenja posameznih šolskih predmetov, branje kot pomembna učna spretnost, vaje za izboljšanje bralne tehnike; metakognitivne strategije v funkciji usmerjanja učenja, učitelj in njegove možnosti za oblikovanje učinkovitih učnih strategij, učinki (ne)razvitih učnih navad.
- Materialni pogoji učenja, povezanost z zdravstvenimi in psihološkimi dejavniki, problem obremenjenosti in utrujenosti učencev.
  - Motivacija in delovanje v procesu učenja, pozitivna, negativna, zunanja in notranja motivacija, razlike v delovanju in učinkih, teorije motivacije, pomen samopodobe in pričakovanj za učno motivacijo. Učitelj - vpliv njegovega dela in odnosov na učno motivacijo in oblikovanje motivacijskih vzorcev, načini motiviranja.
- Socialni dejavniki učne uspešnosti: družina in njen vpliv (kulturna in izobrazbena raven družine), pomoč in spodbude pri učenju; socialni odnosi v razredu, socialni položaj učenca v skupini kot motivacijski dejavnik.
- Razredna interakcija, pomen, načini spoznavanja (Flandersova shema), sestavine in problemi razredne interakcije, mreža (model) razredne interakcije, raven in kakovost komunikacije ter načini delovanja na kognitivne in nekognitivne vidike osebnosti učencev. Vpliv razredne interakcije na posamezne dimenzije razrednega vzdušja.
- Subjektivne teorije in načela, ki vodijo učitelje pri razredni interakciji (pri delu in odnosih z učenci), direktivnost in nedirektivnost, pričakovanja in pripisovanja ter vpliv na učence.
- Spretnosti poučevanja, poučevanje kot proces odločanja, učitelj kot vodja, spretnosti vodenja (razredni management).
- Preverjanje in ocenjevanje znanja, pojem znanja in vpliv na preverjanje; razlike med preverjanjem in ocenjevanjem, preverjanje v funkciji usmerjanja zapomnitve. Spremembe v paradigmi preverjanja znanja, razširitev konteksta, poudarek na formativnem in diagnostičnem preverjanju znanja. Oblike preverjanja in ocenjevanja znanja, psihološke posebnosti, prednosti in pomanjkljivosti posameznih oblik; kriteriji ocenjevanja, subjektivne napake. Notranje (interno) in uvajanje zunanjih (eksternih) oblik preverjanja in ocenjevanja znanja.
- Opisno ocenjevanje, utemeljitve, prednosti in nevarnosti, načela opisnega ocenjevanja, učiteljeva opravila v zvezi z opisnim ocenjevanjem (opazovanje, beleženje, vodenje mape učenčevih dosežkov), vrste zapisov, oblikovanje opisne ocene, sestavine, ki jih vključuje opisna ocena; prehod na številčno ocenjevanje.

3. POVEZANOST Z DRUGIMI PREDMETI

Predmet se povezuje predvsem z razvojno psihologijo in s pedagoškimi predmeti v programu ter skupaj z njimi predstavlja podlago za specialne didaktike posameznih predmetov.

4. ŠTUDIJSKA LITERATURA:

Obvezna:

GARDNER, Howard (1995), Razsežnosti uma, Teorija o več inteligencah, Tangram, Ljubljana
JURIŠEVIČ, Mojca (1999), Spodbujajmo razvoj zdrave otrokove samopodobe v začetku šolanja, Tempus Respect in Pedagoška fakulteta, Ljubljana
KROFLIČ, Breda (1999), Ustvarjalni gib - tretja razsežnost pouka, Znanstveno publicistično središče, Ljubljana (strani 37 do 115)
MARENTIČ-POŽARNIK, Barica (2000), Psihologija učenja in pouka, DZS, Ljubljana
PEČJAK, Vid (1992), Hitro in uspešno branje, samozaložba, Ljubljana
PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA, več avtorjev (1991), Zavod za šolstvo in šport, Ljubljana
RAZDEVŠEK-PUČKO, Cveta (1993), Razredna interakcija, študijsko gradivo, Pedagoška fakulteta v Ljubljani
RAZDEVŠEK-PUČKO, Cveta (1999), Opisno ocenjevanje, Tempus Respect in Pedagoška fakulteta v Ljubljani
ROSE, Colin & GOLL, Loise (1993), Umetnost učenja, učbenik, TANGRAM, Ljubljana
RUSSEL, Peter (1986), Knjiga o možganih, DZ Slovenije, Ljubljana

Priporočljiva:

BRATANIČ, Marija (1990), Mikropedagogija, interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja, Školska knjiga, Zagreb
BUZAN, Tony (1982), Delaj z glavo, DDU, Ljubljana
DHORITY, Lynn (1992), Ustvarjalne metode učenja, Alpha center, Ljubljana
DRUGAČE V DRUGAČNO ŠOLO (več avtorjev), uredila C.R.Pučko (1994), Pedagoška fakulteta, Ljubljana
GLASSER, William (1991), Dobra šola, Didakta, Radovljica
GOLEMAN, Daniel (1997), Emocionalna inteligenca, Ljubljana
GORDON, Thomas (1983), Trening večje učinkovitosti za učitelje, prir. Janez Bečaj, Svetovalni center, Ljubljana
JAUŠOVEC, Norbert (1993), Naučiti se misliti, Educa
JURIŠEVIČ, Mojca (1999), Samopodoba šolskega otroka, Pedagoška fakulteta v Ljubljani
KROFLIČ, Breda (1999), Ustvarjalni gib - tretja razsežnost pouka, Znanstveno publicistično središče, Ljubljana
LABINOWICZ, Ed (1989), Izvirni Piaget, mišljenje-učenje-poučevanje, DZS, Ljubljana
MAKAROVIČ, Jan (1985), Odkrivanje talentov, Mladinska knjiga, Ljubljana
MARENTIČ-POŽARNIK, Barica (1987), Nova pota v izobraževanju učiteljev, DZ, Ljubljana
MARENTIČ-POŽARNIK, Barica, Magajna, Lidija, Peklaj, Cirila (1995), Izziv raznolikosti, Educa, Nova Gorica
NOVAK, Helena (urednica) (1995), Obremenitve osnovnošolcev: posledice in vzroki, Didakta, Radovljica
OPISNO OCENJEVANJE (več avtorjev), uredila C.R.Pučko (1995), Pedagoška obzorja Novo mesto

PEČJAK, Vid (1977), Poti do znanja, CZ, Ljubljana
PEČJAK, Vid (1989), Poti do idej, samozaložba, Ljubljana
PEČJAK, Vid (1993), Pripravljanje na izpit, samozal., Ljubljana
PEKLAJ, Cirila (2001), Sodelovalno učenje ali Kdaj več glav več ve, DZS, Ljubljana

- **Domača in tuja strokovna periodika** s področja psihologije, pedagogike in poučevanja (Sodobna pedagogika, Pedagoška obzorja, Psihološka obzorja, Educa, Razredni pouk, Vzgoja in Izobraževanje, Didakta...)

Opomba: seznam literature se vsako leto aktualizira, študenti so tudi v okviru predavanj, seminarjev in vaj sproti seznanjeni z dodatnimi obveznimi ali priporočljivimi viri (tudi v tujem jeziku).

5. POSEBNOSTI

Navodila za izvajanje

Predavanja potekajo v eni skupini, seminarske vaje v seminarski skupini, vaje so laboratorijske (eksperimentalne), vključeno je izkustveno učenje in se lahko izvajajo le v malih skupinah (15 študentov).

Kadrovski pogoji

Nosilec predmeta je habilitiran visokošolski učitelj/učiteljica za področje pedagoške psihologije (psiholog), pri seminarjih in vajah sodelujejo asistentke/asistenti za področje pedagoške psihologije.

Materialni pogoji

Predavalnica z grafoskopom, občasno potreba po opremi za video-projekcijo, seminarski prostori za delo v manjših skupinah.

Del vaj lahko poteka na osnovni šoli.

Avtorica: *dr. Cveta RAZDEVŠEK-PUČKO,izr.prof.*